

LA CIRCULAR 1/2011, DE 11 DE JULIOL, SOBRE ESTRANGERIA ALS CENTRES PENITENCIARIS DE CATALUNYA I LA RENOVADA POLÍTICA D'EXPULSIÓ DELS ESTRANGERS PENATS.

THE CIRCULAR 1/2011, OF 11 JULY, ON IMMIGRATION LAWS IN PRISONS OF CATALONIA AND THE RENEWED EXPULSION POLICY OF FOREIGN CONVICTED

Gabriel Miró

Universitat de Barcelona

Introducció

La Circular 1/2011, de 11 de juliol, *sobre estrangeria als centres penitenciaris de Catalunya*, té com objecte regular tots aquells aspectes que puguin estar relacionats amb la variable *estrangeria* a les presons de Catalunya, entenent òbviament *l'estrangeria* com la situació de residència il·legal al territori espanyol. Les seves finalitats essencials són, d'una banda, perfeccionar els mecanismes de coordinació i informació que permetin fer efectiva la pena d'expulsió quan aquesta ha estat acordada en sentència, i de l'altra, proposar i sustentar la revisió posterior de la pena privativa de llibertat per tal de substituir-la per la mesura d'expulsió.

El que es vol aconseguir, per tant, és el major nombre possible d'estrangers expulsats, i de retruc, però molt important, reduir el nombre de persones internes a centres penitenciaris, atesa la greu superpoblació existent. Però aquesta tendència de política penal i penitenciària no és patrimoni exclusiu de Catalunya, sinó també de l'estat espanyol, i en general de la fortalesa europea. De fet la Circular s'adopta per acomplir amb la màxima eficàcia les renovades polítiques de retorn impulsades en aplicació del Codi Penal especialment a partir de la reforma operada a l'any 2010, que va entrar en vigor el 23 de desembre d'aquell mateix any.

Des que a partir dels anys 70 aproximadament s'anés construint el que es coneix com el dret penal de l'enemic, el nombre de persones empresonades ha anat pujant de forma exponencial any rere any a la majoria de països del món, sent especialment cruent al nostre estat a partir dels anys 80 per la qüestió del problema de les drogues. Així, les taxes d'empresonament d'Espanya, i de Catalunya, estan entre les més altes del món, només superades àmpliament pel país de les *llibertats* EEUU, i pel país del *comunisme* Xina. Aquesta sobreexplotació del recurs de la presó, exemplificat com deïem en la qüestió del problema de la droga, ha implicat no només la imposició de penes més altes sinó també la proliferació de nous delictes com, per exemple, contra la inseguretat en el trànsit i de violència sobre la dona. També ha contribuït la major rigidesa en la fase del compliment de la pena, en quant a l'enduriment de les condicions per a accedir als permisos de sortida, tercer grau de classificació i llibertat condicional.

Als anteriors factors s'ha anat sumant a partir dels anys 90 un altre factor molt determinant, la forta immigració al territori espanyol en paral·lel als anys de bonança de l'economia espanyola en un marc legal molt restrictiu per l'accés a l'autorització per a

residir i treballar. D'aquesta manera es va anar creant el que es podria anomenar el trinomi estranger-marginalitat-delinquència que ha suposat un impressionant augment de la població estrangera a les presons espanyoles i catalanes traduïda en una sobre

representació molt significativa. D'acord amb el que s'expressa a la pròpia Circular, es calcula que a l'any 2011 la població estrangera podria superar el 45% del total de les persones encarcerades.

I és en aquest context, i apuntant a la població més dèbil, que es promulga la Circular 1/2011, *sobre estrangeria als centres penitenciaris*, amb el clar objectiu d'aplicar al màxim les anomenades *polítiques de retorn*, i també de buidar en part les presons, en un moment que ja no hi ha diners per a construir mes centres de reclusió.

La reforma de l'art. 89 del Codi Penal

L'anterior orientació de política criminal ha estat consolidada per la Llei Orgànica 5/2010, de 22 de juny, de reforma parcial del Codi Penal, que va modificar i perfeccionar l'anterior article 89 del Codi Penal relatiu a la pena d'expulsió dels estrangers sense residència legal. Ara, amb la reforma del Codi Penal, s'estableix que es podrà, i s'haurà, d'acordar la pena d'expulsió no només en el moment de dictar la Sentència, sinó també en la fase d'execució de la pena. Si la pena és inferior a 6 anys s'haurà de substituir la pena per l'expulsió. En el cas que sigui de 6 o més anys, l'expulsió s'haurà de fer efectiva o bé en el moment de la classificació en tercer grau o bé al assolir les $\frac{3}{4}$ parts del compliment de la condemna. La veritable novetat és que la mesura d'expulsió pot ser acordada no només en sentència, sinó també posteriorment, en qualsevol moment de l'execució, i qualsevol que sigui la duració de la pena. Es vol salvar així les objeccions del Tribunal Constitucional en la coneguda Sentència de 8 de maig de 2006, que va declarar inconstitucional, en relació amb l'anterior article 89 CP, la substitució de la pena per l'expulsió si aquesta no havia estat imposada a la pròpia sentència. L'Alt Tribunal va entendre que el òrgan sentenciador no podia modificar el contingut de la seva sentència, i que tampoc era admissible que en un moment avançat del compliment de la pena es decretés la seva substitució.

La reforma a més, a banda d'altres qüestions, redueix els delictes que queden exclosos de les penes d'expulsió. Si abans quedaven fora d'aquestes mesures els delictes greus previstos als articles 312, 318 bis, 515.6, 517 i 518, ara, en virtut de l'apartat 7 del nou article 89, només s'exclouen els delictes dels articles 312, 313 y 318 bis del Codi Penal, relatius al tràfic il·legal de mà d'obra i persones.

L'estrangeria a la presó: Circular 1/2011

A efectes penitenciaris, que és el que ens ocupa ara, i és objecte de la Circular, aquesta nova normativa penal fa que el factor o variable *estrangeria*, és a dir, el fet de ser estranger, en el cas de residència il·legal, cobri una rellevància molt important, sobretot als efectes el doble objectiu abans esmentat: l'expulsió d'estrangers i el buscar solucions a la superpoblació carcerària.

Entrant en un breu anàlisi de la Circular, cal assenyalar que aquesta es divideix en 7 apartats, dels quals els dos primers, a mode de Introducció, es dediquen als objectius i principis orientadors. En quant a la Introducció, com dèiem, es fa referència a la gran quantitat d'estrangers empresonats i a les dificultats que aquestes persones tenen per integrar-se a la societat una vegada han complert la pena, degut a la normativa en dret d'estrangeria que dificulta l'accés a l'autorització de residència i treball a les persones amb antecedents penals. Es constata, així mateix, que les reformes en la normativa d'estrangeria i penal aposten clarament per les polítiques de retorn al país d'origen, i es conclou que cal aprofundir en aquesta línia. En aquest sentit, els Objectius s'orienten a aconseguir i gestionar tota la informació possible relativa a la identitat real dels estrangers i de la seva situació administrativa. Així mateix, s'expressa la necessitat d'afavorir la convivència a les presons, evitar l'aïllament dels estrangers i millorar la coordinació amb les autoritats judicials, policials i administratives. A l'apartat dels Principis Orientadors, es redunda en els objectius anteriors, parlant concretament, com a punts més importants, de la reinserció als països d'origen i de la necessària informació real sobre la situació legal de l'estranger i les seves possibilitats d'accedir a la legalitat administrativa un cop surtin de la presó. També s'insisteix en la necessitat de cooperació amb les altres institucions, a nivell d'intercanvi de informació i per tant per facilitar l'efectivitat de les mesures d'expulsió imposades.

A l'apartat 3, relatiu a les *Actuacions quan s'ingressa una persona estrangera o quan se la trasllada de centre*, es focalitza l'atenció en la qüestió de la informació relativa a la persona estrangera presa, en quant a la formació i gestió eficient d'un expedient que reculli llur identitat real i la seva situació administrativa. Les dades de l'intern s'integraran en el SIPC, Sistema d'informació penitenciari català, i en el SIP, el Sistema de Institucions Penitenciàries estatal. Tota aquesta informació l'haurà de tenir també la AIS, l'Àrea de Informació i Seguretat de la Direcció General de Serveis Penitenciaris.

D'altra banda es fa esment també que s'haurà d'atendre als terminis per a la renovació de les autoritzacions dels estrangers residents legals, sobretot d'aquells que estan en presó preventiva, atès que en cas de ser absolts podrien continuar en la seva situació de residència legal. En aquest punt també es fa esment a una qüestió molt rellevant i que tindrà efectes sobre el futur de l'estranger. Al punt segon d'aquest apartat s'orienta als operadors penitenciaris a fi efecte que donin informació al reclus sobre les seves possibilitats d'accedir en un futur a la residència legal, així com sobre els tractats signats per Espanya i el país d'origen en matèria de trasllat de persones penades. Més endavant es tornarà sobre aquest punt per posar de manifest que als interns se'ls *pressionarà*, de manera indirecta, per a que acceptin l'expulsió o el trasllat, amb l'advertència que si no l'accepten, hauran de complir íntegrament la pena.

Per últim, fer referència en aquest apartat relatiu a la *informació*, que es fa esment del trasllat d'informació necessari a la Fiscalia i al Cos Nacional de Policia quan ingressin persones sense permís de residència, o quan aquestes passin de situació preventiva a penada, per tal que puguin tramitar i fer efectives les futures expulsions.

L'apartat 4 de la Circular és el dedicat a la remissió de informació a l'oficina d'estrangeria i al Cos Nacional de Policia relativa a l'excarceració dels estrangers, amb tres mesos d'antelació, quan hagin de sortir en llibertat definitiva. També s'haurà de fer, de forma immediata, quan una persona en presó preventiva sigui excarcerada. Aquestes

comunicacions les durà a terme la AIS, l'Àrea de Informació i Seguretat, organisme que gestionarà tot el flux d'informació relatiu a l'expulsió i que estarà coordinada amb l'oficina d'estrangeria, la Fiscalia i el Cos Nacional de Policia. La AIS rebrà tota informació relativa a un intern per part de la UGP, l'Unitat de Gestió Penitenciària, que la rebrà dels centres penitenciaris i pel propi SICP.

El procediment d'expulsió

L'apartat 5 és el més extens i important de la Circular, i té com a títol *L'expulsió de persones internes estrangeres als seus països d'origen o residència*. El seu objecte és establir el procediment que s'ha de seguir des de les autoritats penitenciàries davant els diferents supòsits d'expulsió. Així, es tracta el cas de persona penada amb procediment administratiu d'expulsió, amb pena substituïda, així com les expulsions acordades en Sentència o en fase d'execució en arribar a les $\frac{3}{4}$ parts de la condemna o al ser classificats en tercer grau de tractament.

En tots els cassos, la AIS, assistida d'informació per la UGP, haurà de coordinar-se amb les autoritats administratives i judicials per facilitar la tramitació dels expedients d'expulsió. En aquest apartat 5 es fa referència a la necessitat del consentiment del penat, específicament pel cas de concurrència de penes de presó, quan en no totes elles s'ha acordat la substitució de la pena per l'expulsió. Concretament es diu: "*Seria convenient adjuntar a la comunicació per als diferents tribunals la sol·licitud de la persona interna estrangera de substitució de les penes per l'expulsió*" (pàg. 19). Aquesta qüestió és força rellevant i haurem de tornar en apartats posteriors. El mandat de la Circular als operadors de la presó és clar: s'ha de tenir convençut al pres de la conveniència de voler ser expulsat.

Cal fer esment, en relació amb aquests procediments, que s'observa el que podríem dir una *suspensió* del tractament penitenciari mentre es gestionen els expedients d'expulsió, de manera que els presos que han estat penats no són classificats fins que hi ha una resposta final sobre la viabilitat real de l'expulsió. També succeeix quan una persona, en virtut de l'article 89.5, és classificada en tercer grau per ser expulsada, però sense poder òbviament gaudir de les sortides previstes en aquest regim, i que a més, en el cas de no ser possible l'expulsió física al país de retorn, tornen a ser regressats al segon grau. També serà clau en aquests casos el consentiment del penat, atès que seria fàcil per l'intern que no volgués ser expulsat cometre una infracció del regim penitenciari, o dues, o les que calguessin, fins a ser classificat en primer grau. Caldrà un anàlisi al llarg del temps per veure amb exactitud com juguen totes aquestes variables en la realitat, i a l'interior, dels centres penitenciaris.

Les expulsions a instància de l'autoritat penitenciària

Volem centrar-nos ara en l'apartat 5.3 de la Circular. Fins ara tota la norma feia referència a les actuacions que les institucions penitenciàries catalanes havien de

realitzar per tal de complir amb eficàcia les mesures d'expulsió acordades pels jutjats, tribunals i autoritat governativa, és a dir, en quant mers executors de les mesures que venien imposades des de l'exterior. En aquest apartat però, titulat *Actuacions quan en sentència no s'ha substituït la pena o una part per expulsió*, ja no ens trobem davant una administració executiva, sinó amb una administració que proposarà, com si fos part interessada en un procediment judicial, mesures d'expulsió per determinats penats estrangers.

El que tracta en aquest apartat la Circular és com aconseguir, l'administració penitenciària, la mesura d'expulsió en els casos no previstos pels Jutges, Tribunals i autoritat governativa. Com assenyalàvem més amunt, amb la reforma de juny de 2010 de l'art. 89 del Codi Penal, es possible acordar, en un moment posterior a la sentència, l'expulsió del penat (89.1 paràgraf segon, i 89.5). Aquesta és una novetat molt significativa, potser la més rellevant en relació amb la Circular comentada. A més, la Disposició Transitòria Primera d'aquesta reforma penal, LO 5/2010, de 22 de juny, com no pot ser d'una altra manera, estableix que serà d'aplicació la normativa més favorable al penat, per la qual cosa, es podrien beneficiar d'aquesta mesura totes les persones estrangeres penades. Per tant, en els casos en els que per sentència no s'havia imposat la mesura d'expulsió substitutiva de la pena, ni tampoc pel cas d'assolir les $\frac{3}{4}$ parts de la pena o el tercer grau de classificació, i quan tampoc ha estat instat pel propi penat, ni pel tribunal o la fiscalia, la Circular preveu actuacions dirigides a fer aplicable aquesta disposició del Codi Penal, el nou article 89, com un veritable cas de revisió de sentència en favor de reo. Com diu la pròpia Circular, la reforma és molt important perquè no subjecta la mesura d'expulsió a cap límit temporal, llevat òbviament de l'expulsió en el moment del compliment de les $\frac{3}{4}$ parts. Cal recordar, però, que d'acord amb la citada Sentència del Tribunal Constitucional de 8 de maig de 2006, només serà aplicable a les sentències dictades a partir de la reforma, llevat que el penat expressi el seu consentiment.

Segons preveu la Circular, l'administració penitenciària, a través de la UGP, enviarà a Fiscalia un llistat de persones susceptibles de ser expulsades amb informació acurada relativa a llur identitat, dades de compliment de la pena o les penes, i llur situació administrativa.

En aquest punt, pàgina 24 de la Circular, es fa referència novament a la qüestió del consentiment del penat, tot dient que en la petició d'expulsió "*cal que s'adjunti la sol·licitud de la persona interna estrangera de substitució de la pena per l'expulsió o de la voluntat de retornar al seu país d'origen i/o residència, quan hagi ho hagi sol·licitat*". També a la pàgina 23 es constata que serà important tenir el consentiment del penat en els casos en els que s'hagi d'instar la mesura d'expulsió, "*tot i que no és una exigència legal*". Per tant es pot veure com la qüestió del consentiment va adquirint importància.

S'ordena, a més, en aquesta Circular, pàgina 24, que "*s'ha de seguir aquest procediment per a totes les persones internes penades estrangeres, tant per l'antic com pel nou CP*". Per tant, tot i la Sentència del Tribunal Constitucional, es pot constatar que estem davant d'un supòsit de *revisió de sentències* d'enorme i desconegut abast.

Per la seva importància, cal fer referència també a l'apartat 5.5, relatiu al trasllat de persones penades en compliment de tractats internacionals, en especial, el Conveni d'Estrasburg. La Circular assenyala que s'haurà d'informar acuradament de les seves disposicions als interns que siguin susceptibles de beneficiar-se de la seva aplicació, i es fa referència també, encara que de passada, que serà sempre necessari el consentiment del penat, o la seva petició.

A l'últim punt d'aquest apartat es fa referència també a la previsió legal dels articles 90 i 91 del Codi Penal, i article 97 del Reglament Penitenciari, d'acord amb els quals es podrà gaudir la llibertat condicional al país d'origen o de residència, en el cas que es compleixin una sèrie de requisits. Cal esmentar que aquests articles configuren un regim molt flexible, de manera que inclús en fases mitjanes del compliment de la pena es podria aplicar a l'intern aquesta possible excarceració amb retorn al país d'origen. Tanmateix, serà igualment necessària la petició i consentiment del penat.

Canviant radicalment d'escenari, l'apartat 6 regula el tractament a l'estranger que compleixi pena, tractament que com es de preveure d'acord amb la normativa vigent, s'haurà de fer respectant en tot moment els drets de l'estranger, així com la seva singularitat i les necessitats específiques. Atès el caràcter del nostre anàlisi, i el seu objectiu, no podem entrar en l'anàlisi d'aquesta matèria.

Criteris de classificació i sortida a l'exterior

Ens hem de centrar ara en l'apartat 7 de la Circular, on es tanca el cercle de l'expulsió i del consentiment de l'estranger. En aquest epígraf es fa referència als criteris de classificació i sortida a l'exterior.

En primer lloc es tracta el tema clau de la classificació i s'estableix, sense subtileses, que l'absència de vincles familiars a l'exterior i la manca de documentació regularitzada implicarà la classificació inicial en segon grau, així com el manteniment posterior d'aquest grau de tractament. Criteri que òbviament es fa extensiu a les persones amb expulsions administratives o judicials acordades o en tràmit, així com els que estan pendents d'extradició. Cal remarcar que la Circular no presenta aquest criteri com a discriminador, sinó fonamentat en la normativa vigent d'acord amb les circumstàncies individuals d'aquestes persones, raonant que l'absència de vincles i la impossibilitat d'accedir a un treball legal suposarà un greu risc de trencament de condemna i reincidència delictiva.

En quant a les sortides a l'exterior, concretament permisos de sortida i sortides programades, es manté el mateix criteri. No es podrà donar la llibertat a cap estranger sense documentació en regla, directriu que es fonamenta en els mateixos motius que els de classificació.

En relació amb l'accés al medi obert, relatiu al tercer grau de classificació i la llibertat condicional, no es podrà atorgar, estableix la Circular, a qui tingui resolució d'expulsió pendent. En la resta de casos, s'haurà d'analitzar si reuneix els requisits per a accedir al permís de residència i treball. Aquest darrer criteri és molt important, atès que implica la

denegació de l'accés al medi obert de tots els estrangers que no tinguin documentació en regla, excepte en casos excepcionals en els que la normativa d'estrangeria permet l'obtenció o renovació de residència tot i tenir antecedents penals.

Totes les qüestions plantejades semblen tenir molta lògica i ser plenament adequades a l'ordenament jurídic. Si s'analitzen bé, però, presenten moltes escletxes. Per exemple, persones que tinguin pendent una sanció d'expulsió de tipus administratiu. Es ben sabut que són molts els estrangers que estant en llibertat se'ls ha incoat un expedient administratiu d'expulsió, que mentre es tramita l'expedient resten en llibertat, i se'ls imposa la sanció però que no se'ls expulsa mai, i acaba prescrivint la sanció. Per aquestes persones la sanció administrativa d'expulsió pot arribar a ser una mera anècdota. Però en el cas de persones penades, veiem com aquesta sanció pot significar el compliment íntegre de la pena, sense cap mena de sortida a l'exterior, i per tant, cap permís de sortida o accés al medi obert per anar preparant la vida en llibertat. El mateix pot passar amb persones amb mesura d'expulsió imposada per Jutjat o Tribunal penal, que per no ser possible l'expulsió del territori, aquesta no es dugui a terme. Cal recordar que en molts casos les expulsions no es poden fer efectives perquè l'estranger no està documentat, o perquè és originari d'un país en conflicte, o perquè Espanya no te conveni amb aquest estat o fins i tot perquè es passa per un moment de crisi diplomàtica. La Circular no preveu que passarà quan en casos com aquest, el penat continuï complint la pena. És a dir, es sabrà que no es pot fer efectiva l'expulsió, però el penat seguirà tenint aquesta mesura al seu expedient penitenciari.

A més, en contra del que es podria suposar, ha estat pràctica habitual que els penats estrangers accedissin al medi obert sense tenir la documentació en regla, i no era més alta la taxa de reincidència d'aquestes persones que les d'altres col·lectius, tampoc els quebrantaments de condemna. Molts estrangers, tot i no tenir la documentació en regla, o no tenir familiars de primer grau, tenen suport exterior en membres de la seva comunitat o en familiars no tan propers, i molts d'ells accedeixen al mercat laboral, encara que sigui en el mercat negre.

Per tant, els criteris anteriors, tot i no pretendre ser discriminadors, en definitiva sí ho són, atès que utilitzen una normativa penitenciària i penal que al llarg dels anys s'ha anat aplicant d'una manera flexible, per fer un dràstic canvi de política orientada a tractar de buidar d'estrangers les presons però només amb l'objectiu d'expulsar més estrangers i fer espai a les presons. L'amenaça o advertència d'haver de complir les penes de forma íntegra vol aconseguir que els presos estrangers acceptin les polítiques penals i penitenciàries de retorn al país d'origen.

La qüestió del consentiment

En relació a l'accés al medi obert, és a dir, a la situació de llibertat durant el compliment de la pena de presó, incloent els permisos de sortida i les sortides programades, s'ha de fer esment a la qüestió del consentiment. Com hem anat comentant en apartats anteriors, la clau d'aquesta nova política, tot i la reforma penal, serà en molts casos el consentiment del penat, tal i com s'expressa a la Introducció de la pròpia Circular.

Si bé aquesta norma afirma que des de la nova reforma de l'article 89 del Codi Penal el consentiment no serà vinculant en molts casos, veiem que sí ho serà en diverses situacions, tals com: l'aplicació del Conveni d'Estrasburg i convenis bilaterals, pel cas de trasllat de penats al país d'origen; l'expulsió en els casos de classificació en tercer grau, atès que l'intern sempre podrà propiciar una regressió de grau per mala conducta; en el cas de concurrència de penes, quan en una executòria consti la mesura d'expulsió, però no en les restants; en general, seguirà sent important també en qualsevol supòsit en que la mesura no hagi estat acordada en Sentència i s'hagi de tramitar un incident específic d'expulsió davant l'autoritat judicial, en especial, per sentències dictades abans de la reforma de juny de 2010; i per últim, entre els més importants, s'ha de fer esment a la qüestió de la documentació. Com es sabut, moltes expulsions no es poden dur a terme perquè l'estranger no està documentat. En aquests casos, la col·laboració del penat pot ser fonamental, com per exemple donar la seva identitat real i país de naixement, o inclús per aportar per sí mateix el seu passaport que pot estar ben guardat a casa d'un amic o familiar, o inclús al despatx del seu advocat defensor.

En tots aquests casos, i molts més que es donaran en la pràctica en els propers mesos, el consentiment del penat segueix sent clau per poder acordar l'expulsió i després per materialitzar-la. En aquest sentit, els criteris comentats relatius a l'accés als permisos de sortida, sortides programades, tercer grau de classificació i llibertat condicional, imposen que el penat estranger sense residència legal ni possibilitat de aconseguir-la haurà de complir íntegrament les penes. Davant d'aquesta possibilitat, no sempre respectuosa amb la legislació vigent i sobretot amb la jurisprudència, el penat es veurà compel·lit a acceptar la seva expulsió i donar el seu consentiment. O acceptes, els hi diran, o compliràs íntegrament la pena, i a més, quan assoleixis la llibertat definitiva, t'estaran esperant a fora per expulsar-te o, en el millor dels casos, mai podràs regularitzar la teva situació perquè tindràs antecedents penals. Cal posar de manifest que *l'amenaça* de l'expulsió es reforça amb el que preveu l'article 57.2 de la LO 4/2000, *sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social*, al establir que serà causa d'expulsió el haver estat condemnat a pena superior a un any per delicte dolós.

Cal fer esment també, que la Circular fonamenta de manera indirecta aquestes **les** polítiques de retorn en la pròpia idea de la resocialització i reinserció del penat, però no ja en el territori on es va *desviar* de la norma, sinó en el seu país d'origen o residència. Al primer punt dels Principis Orientadors, sota l'apartat de *Reinserció*, es fa referència a aquesta qüestió, tot dient que "*La reinserció és l'objectiu de la intervenció penitenciària, ja sigui a Catalunya o als països d'origen*". És en aquest sentit que s'estaria creant un nou concepte que podria definir-se com de *reinserció originària*, consistent en què la reinserció ja no és la inserció en la comunitat de la que ens hem *desviat* al cometre el delicte, sinó en la que varem néixer. D'aquesta manera la pròpia mesura d'expulsió no seria contrària a l'art. 25.2 de la Constitució, finalitat resocialitzadora i reinsertadora de la pena, sinó que en seria la millor expressió, és a dir, la reinserció en el país de procedència, i per tant es justificaria la intervenció penitenciària dirigida a assolir la *reinserció originària*.

Caldrà veure en el futur immediat com es resolen aquestes qüestions i sobretot com interpreten els Jutjats i Tribunals tota aquesta normativa.

Instrucció paral·lela a nivell estatal

Cal fer esment que recentment hem tingut coneixement que la Dirección General de Instituciones Penitenciarias, ha dictat la Instrucció 21/2011, de 17 de novembre, que modifica la Instrucció 18/2005, de *Normas Generales sobre internos extranjeros*, dirigida a adaptar la Instrucció de 2005 a la reforma de l'article 89 del Codi Penal operada per la LO 5/2010, de 22 de juny. Aquesta norma, com era de preveure, assumeix en termes generals els mateixos criteris que els adoptats en la Circular que hem analitzat, sumant-se, per tant, a la renovada orientació de política criminal centrada en l'expulsió de l'estranger penat. Preveu, específicament, pels casos en què a la sentència no s'hagués previst l'expulsió, l'obligació dels operadors penitenciaris de recollir tota la informació possible relativa a l'estranger i llur situació legal, per tal de proposar al Ministeri Fiscal la seva expulsió del territori espanyol. Com a Catalunya, s'haurà de veure quina serà llur aplicació real i la seva afectació dels drets fonamentals dels estrangers penats sense residència legal.

Gabriel Miró